

NEMCI BEŽE IZ KOTA SOISSONS-REIMS.

NAD 1,250,000 AMERIŠKIH VOJAKOV V FRANCJI.

TORPEDIRANJE "JUSTICIE" NE BO OVIRALO PREVAŽANJA ČET.

Ameriške in francoske čete prodirajo brez prenehanja naprej.

Washington, D. C. — Če prištevamo 50,000 mož, ki so bili transportirani v zadnjem tednu na Francosko, tedaj so transportirali v juliju okoli 300.000 mož čez ocean. Sedaj sodijo, da je na evropskem bojišču 1,250.000 mož.

Izveštane bojne ameriške čete so pričele prihajati iz Francije v Italijo. Tako je dejal general March, šef ameriškega generalnega štaba, na redni tedenski časnikarski konferenci.

Vojni tajnik Baker je rekel senatorjem, da ne verjame, da bo torpediranje velikega parnika "Justicia" oviralo transportiranje ameriških čet v Francijo.

Senatorjem je bil razložen vojaški položaj na zapadni fronti v detajlih.

Razpravljali so tudi o letalih Havilandovega sistema in Browninговih strojnih puškah. Tajnik Baker je rekel, da je do vršnih 753 letal Havilandovega sistema v Ameriki in nad 400 v Franciji. V zadnjem poročilu je general Pershing poročil, da so jih izročili šest in sedemdeset, ni pa naznanil, koliko jih je sedaj že v rabi na Francoskem.

Vojni tajnik je rekel, da je general Pershing kritiziral nekatera Havilandova letala in priporočil spremembe v konstrukciji.

Poročilo vojnega tajnika Bakerja je izdelanih pet tisoč težkih strojnih pušk Browningovega sistema, toda poslali jih še niso v Francijo. Prodnika lahkih in težkih strojnih pušk Browningovega sistema se množi.

General je naznanil, da so v Franciji organizirali dva nova armadna zbora. Četrtemu in petemu armadnemu zboru zapovedujeta generala George W. Reed in Omar Bundy. Vojni departament ni bil obveščen, kje se bosta bojevala armadna zbora in koliko mož štejeta.

General March je raztolmačil, da so bile divizije, ki formirajo nova armadna zbora, že določene, preden so odšle iz Amerike.

V razgovoru o položaju na fronti je general March rekel, da so po oficalnih poročilih potisnili Nemci enajst milj proti Berlinu in da so skrajšali zavezniško fronto za deset milj. Pozicije v hoku kota Soissons-Reims so skoraj nespremenjene. Nemci se umikajo iz Chateau-Thierryja proti središču kota. Nemško središče Fere-en-Tardenois je samo tri in pol milje od zavezniške bojne črte in zavezniški topovi neprestano bruhaajo granate na središče. V minulem tednu so dosegli britske čete značilen uspeh zapadno od Reimsa in ogrožajo Nemce. Francozi so pričeli že napredovati proti severju od Marne, je dejal general March, kjer so nemške čete v vreči ob strani kota. Francozi prodirajo od Dorinava proti severju. Teren je zelo obrabčen in prodiranje napreduje počasi valed takega terena.

IZVRŠITEV SMRTNE OBSODBE ODLOŽENA.

Los Angeles, Cal. — Governor Stevens je naznanil, da odloži izvršitev smrtne obsodbe na Thomasa Mooneyja do 13. decembra 1918.

VELIKA DELAVSKA MANIFESTACIJA V PRILOG MOONEYJU.

NAD 30,000 ORGANIZIRANIH DELAVCEV V POVORKI.

Pohodi in shodi so se vršili v večjih ameriških mestih.

Chicago, Ill. — Strokovno organizirano delavstvo je priredilo veliko demonstracijo proti smrti obsojence Thomasa J. Mooneyja, ki je bil obsojen na visleke na obtožbo, da je sodeloval pri dinamičnem napadu na demonstracijo za vojno pripravljanje. Demonstracija se ni vršila le v Chicagu, ampak ulični pohodi so se vršili v vseh večjih mestih in industrijskih središčih.

Kljub nezgodni vročini, ki je podila ljudi v senco in na obal Michiganškega jezera, se je pohoda po Ashlandovi cesti do Doma organiziranih cestnoželeznških uslužbencev udeležilo nad 30,000 organiziranih delavcev, drugi tisoči so pa stali ob straneh in pozdravljali manifestujoče delavce. Ogromna dvorana v Domu, v katero gre v skrajni sili od 8,000 do 10,000 ljudi, je bila nabita do skrajnega kotička.

Glavni govornik v Chicagu je bil Frank P. Walsh, predsednik narodnega vojnega delavskega odbora, ki je dobro poznan v krogi strokovno organiziranega delavstva kot neustrašen zagovornik delavskih pravic.

Mr. Walsh je dejal, da so preiskave dognale, da ni bil Mooney v nobeni zvezi z bombnim napadom, izvršenim dne 22. julija 1916 v San Francisu na demonstracijo za vojno pripravljanje, pri katerem je bilo devet oseb ubitih. Govornik je namignil, da se stvar v luči sedanje preiskave vidi, da je bombo vrgel kakšen nemški propagandist. Izrekel je nado, da governor pomilosti Mooneyja, naj predsednik pošlje zvezno armado v Kalifornijo, da oprostí Mooneyja.

"Če so bili naši sinovi, premoženja, sploh vse kar imamo konfiskirani, da zmagamo v tej najbolj opravičeni vojni, zakaj bi se ne porabili vojski naroda, da znižajo strah med ameriškim delavci, ker je bila pravica enemu izmed njih odklonjena?" je vprašal govornik.

Predčitana je bila brzojavka Samuel Gompersa, predsednika "Ameriške delavske federacije," ki pravi, da se je eksekutiva poslala vseh častnih sredstev in se jih še poslužijo, da oprostí Mooneyja.

Shod je sprejel resolucijo, ki proglašá obsodbo Mooneyja za najbolj "nesramno nevpottevanje zakona in pravice v zgodovini Amerike, ki je bila izrečena na podlagi lažnjivega pričanja piratske skupine notoričnih kriminalcev, zvitežev, prijateljev omamljivih sredstev, prostitutk in profesionalnih krivoprisežnikov". Rezolucija apelira na predsednika Wilsona, da v interesu morale ameriškega ljudstva kot najvišji zapovednik oborožene sile Združenih držav prepreči eksekucijo tovariša "trade unionista" Thomasa J. Mooneyja.

Velik shod se je vršil v New Yorku, na katerem je govoril Samuel Gompers. Na shodu v Washingtonu, D. C., je govoril znameniti advokat Bourke Cochran, v San Francisu pa John H. Walker, predsednik "Državne delavske federacije" v Illinoisu.

LADJA ZADELA OB JEZ IZ ŽELEZOBETONA.

V DESETIH MINUTAH SE JE PREKUONILA.

Človeških življenj ni bilo izgubljenih.

Chicago, Ill. — Dvokrovna lesena ladja "Mary M." opremljena z gazolinskim motorjem, ki je prevažala pasažirje med Lincoln Parkom in občinskimi pomolom, je zadela ob vladni jez proti viharjem iz železobetona in se povežila deset minut kasneje.

Rešeni so vsi pasažirji, pet jih je skočilo v vodo. Nekateri pasažirji so dobili lahke poškodbe. Med otroci in ženami je nastala panika, toda preudarnost in hladnokrvnost moške so kmalu napravili red.

Ladja je zadela jez od trani in je plula ob času nezgode z majhno hitričo. Temu faktu se je zahvaliti, da ni bilo izgubljenih človeških življenj. Tam, kjer se je dogodila nezgoda, je voda globoka osemnajst čevljev.

Bila je zadnja vožnja in ura je odbila 10:30 zvečer, ko je ladja zapustila občinski pomol pod poveljstvom Alex Westmana, krmarja in kapitana. Nad jezerom se je razprostirala lahka megla. Med jezerom in občinskim pomolom je odprtina, ki meri 400 čevljev. Ko je ladja zapustila pomol, je kapitan izročil krmilo drugemu mornarju in je šel pobirat vozne listke. William Nugent, policaj na pomolu, pravi, da je kapitan izročil krmilo udančniku, ki je vzel sabo v kamarijo kabine dve dekleti.

Ladja je napravila kratko pot, ko je neki pasažir viknil:

"Pred nami je jez, zadeli homo vanj."

Pasažirji so hiteli na levo stran ladje.

Kapitan je zaklical naj obrne krmilo na drugo stran; ladja se je obrnila in zadela je od strani v jez.

Rešitev pasažirjev je šla gladko izpod rok, kajti na krovu so gorele električne žarnice. Petim pasažirjem, ki so skočili v vodo, so hitro pomagali na jez. Nekaj minut kasneje se je ladja prekuonila.

BITKA V MALI ITALIJI, EDEN UBIT, ŠEST RANJENIH.

Chicago, Ill. — V italijanski koloniji sta se završili bitki, v katerih je bila ena oseba ubita in šest ranjenih. Vsa afeta je zavita v misterij.

Šest mož je sedelo na klopi pred italijansko grocerijo na št. 1120 Grandovij ulici in vsi so pilisodavico, ko se je skupini pridružil Steve Maggio.

O Maggio so govorili, da je ubil policajca Fredericka. Ko je skupina vzrla Maggio, je hotela oditi, kajti vedela je, da je oborožen. Toda bili so počasni, kajti krogle iz Maggiovega samokresa so bile bolj urne.

Ko se je dim dvignil v zrak, je skupina ležala na tleh, poleg nje sta pa ležala dva prazna samokresa. Vsa skupina je bila obostreljena in prepetljali so jo v bolnišnico.

Malo proč na drugem vogalu je prišlo do bitke med drugimi Italijani, v kateri je bil ustreljen Peter Filo.

VRME.

Danes lepo in hladno vreme, severozapadni in severovzhodni vetrovi.

Solnčni vzhod ob 5:40 a. m.; solnčni zahod ob 8:12 p. m.

STAVKE NA VELIKIH JEZERIH NE BO.

ZAHTEVE ORGANIZIRANIH MORNARJEV PRIZNANE.

Vprašanje mezde reši skupna konferenca.

Washington, D. C. — Stavka mornarjev na Velikih jezerih ni izbruhnila v pondeljek, ker so bile dovoljene vse zahteve, ki jih je predložila organizacija mornarjev.

Hurley, predsednik plovbenega odbora, je naročil lastnikom ladij, da podpisujejo poziv za mornarje, ne da bi vpletli kake modifikacije v določbe, po katerih bodo nastavljeni. Vprašanje mezde bo rešeno na konferenci lastnikov ladij, zastopnikov mornarjev in plovbenega odbora, ki se vrši v sredo.

Mr. Hurley je po konferenci s Furusethom, predsednikom, in Olanderjem, tajnikom mornarske organizacije, poslal sledečo brzojavko William Livingstonu, predsedniku podjetniške organizacije:

"Plovbeni odbor Združenih držav naroča članom 'Zveze jezerskih prevažalcev' in 'Zvezi jezerskih prevažalcev kot zvezi, da podpisujejo narodni poziv na moše, ki naj gredo na trgovske ladje, kot je bil izdan v originalu in brez sprememb."

"Plovbeni odbor priporoča, da 'Zveza jezerskih prevažalcev' ne zahteva, da se mornarji registrirajo v njenih plovbenih pisarnah ali zborovalnih prostorih, kadar potrebuje moštvo za svoje ladje, dokler trajajo pogajanja pred plovbenim odborom Združenih držav."

Odborniki mornarske organizacije so obljubili, da ukrepejo vse potrebno, da mornarji ne zapuste ladij.

LETALCA PONESREČILA.

Fort Worth, Texas. — Letalski vajenec Fred C. Campbell je padel iz nizke višine na tla in se je ubil.

Iz Hempstead, N. Y., je došla vest, da je lajtnant C. H. Haynes padel z letalom iz višine 100 čevljev na tla. Zlomil si je tilnik in obležal mrtve na mestu. Njegov mehaničar Minar S. Moist si je pri padcu zlomil nogo in ovratno kost.

BOMBOVCA PRIJETA.

Newark, N. J. — Paznost čuvajev je preprečila bombni napad na tovarno Gould and Eberhardt Machinery kompanije v Irvingtonu. Prijeli so dva bombovca.

Kmalu po aretaciji so bili aretirani Bruno Reichelt, advokat, Frederick R. Bishoff, kemik, in William Heinemann. Obtoženi so, da so kršili zakon proti špijonazi in postavljeni so pod visoko poročstvo.

PREDPOTOPNA ŽIVAL ODKRITA.

Viriden, Ill. — Arheologi prihajajo v Viriden, da si ogledajo okamenelo truplo izredne predzgodovinske živali, ki so jo odkrili v rudniku Montour. Rudarji so odkrili okamenelo truplo v skalah in škrovinah. Žival je dolga štirinajst čevljev in v premeru meri deset palcev. Glava in gobee sta bolj podobna aligatorju kot kaži in iz glave štrli dva šest palcev dolga rogovca. Bradavičaste luske pokrivajo telo, rep je podoben zagorzi. Žival ima več nog, ki so izraščene kot pri stonožcu.

ZA SABO POŽIGAJO VASI IN HIŠE.

Zavezniški so zajeli veliko topov in drugega materiala.

London, 29. jul. — Z bojišča poročajo, da so zavezniški napredovali dve do tri milje na dvajset milj dolgi fronti v šestih urah v nedeljo popoldne. Severni breg reke Oureq je na vsi črti v rokah zavezničkov. Nemci se umikajo na vsi črti od Soissons do Remsa; cesta iz Remsa v Dormans je popolnoma pod kontrolo ameriško-francoskih čet. Kakor izgledajo razna znamenja, se mislijo Nemci ustaviti na drugi strani reke Vesle, to je okrog dvajset milj severno od reke Marne. Sovražnik se krčevito vpira med rečico Ardre in Semolnem. Nemci požigajo vasi v pokrajini med Soissonsom in Bazochesom.

Zavezniške čete so dosegle reko Oureq na vsi fronti in počistile gnezda nemških strojnih pušk na južnem bregu.

Pariz, 29. jul. — Velicasta francosko-ameriška protiofenziva je v zadnjih enajstih dneh vzela sovražniku polovico teritorija, ki ga je pridobil v svoji četrti in peti ofenzivi med rekama Aisno in Marne.

Nemška zagoda v tem okolišču se topi kakor sneg na solneč pod silnimi udarci zavezniških čet. Masto Fere-en-Tardenois, kjer je železniško središče in križišče osmih cest, je padlo večerj Francozom v roke. Na vzhodnem križišču zagode se bližajo zavezniški drugemu važnemu središču Villen-Tardenoisu in po zadnjih vesteh z bojišču so že dosegli prve hiše. Obenem so zavezniške čete osvojile okrog dvajset vasi. Vjetnikov ni bilo dosti v zadnjih štirindvajsetih urah, kajti Nemci beže na vse pretege, toliko večji je pa plen topov in drugega materiala.

Zavezniška kavalerija in infanterija pod kritjem oklopnih vozov (tenkov) prodira brez preostanka na vsi fronti za umikajočimi se Nemci. Kljub temu, da so čete izmučene od neprestanega korakanja po blatnih cestah, nadaljujejo svojo pot z največjim navdušenjem.

Francosko-ameriške čete, ki so vzele Fere-en-Tardenois, so še deset milj stran od nemškega transportacijskega središča Fiamesa ob reki Vesli. Za nemško armado, ki beži iz žepa od Marne, je posest te baze vprašanje rešitve ali pogina. Ako se zavezničkom posreči, da dobe Fiames pod kontrolo svojih topov, je kajzerjevim četam zaprt pot iz teritorija južno od tega mesta. Vojaki eksperti pravijo, da se bo nemškemu kronprincu posrečilo rešiti večji del svoje armade zajetja; odprtina žepa med Soissonsom in Remsom še vedno meri kakih dvajset milj in skozi to vrzel beže sovražne čete noč in dan.

Obe sovražni krili sta pod kritjem velikih topov v daljavi, toda v sredi so nemške čete brez topniške obrambe, kajti sovražnik je vse večje topove umaknil proti Fiamesu; bojč se, da ne postanejo plen zavezničkov.

Berlin molči.

London, 29. jul. — Nemški generalni štab je poročal sinoči, da je "dan potekel mirno" na fronti nemškega kronprince. Nato dostavlja, da je bilo nekaj infanterijskih spopadov v "okolliu novih novih pozicij." Kje so te nove pozicije, tega ne pove nemški vojni stan. Dalje se glasi poročilo, da so francoske čete prodirale v nemške pozicije južno od gore Pithel v Šampaniji.

Nemadovoljnost na Bolgarskem.

Bern, Švica, 29. jul. — "Die Balkan Zeitung", ki izhaja v Sofiji, zahteva, da mora sedanje bolgarska vlada odstopiti in na njevo mesto mora priti vlada, ki bo izvedla sledeče reči: Sklenila mir, ustavila izvoz živeža in drugega potrebnega materiala, zaplenila ves profit v vojnih industrijah, kaznovala sedanje ministre, odpravila cenzuro in osvobodila politične jetnike.

Dnevni seznam izgub.

Washington, 29. jul. — Današnja lista vsebuje 199 imen. Izgube: 47 mož ubitih v boju, 17 jih je umrlo za ranami in štirje valed boleznii, 11 jih je smrtno ponesrečilo, 93 mož je težko ranjenih, sedem ranjenih, a ni še znano, kako, 20 jih pa pogrešajo.

Nedeljska lista ima 225 imen. Izgube: 38 mož ubitih v boju, 11 jih je umrlo za ranami in 13 valed boleznii, 8 jih je smrtno ponesrečilo, 120 mož je težko ranjenih in 35 jih pogrešajo.

Skupne izgube do danes v armadi 11,780. v mornarski pехoti 1986, skupaj 13,766 mož.

Nemadovoljnost na Bolgarskem.

Bern, Švica, 29. jul. — "Die Balkan Zeitung", ki izhaja v Sofiji, zahteva, da mora sedanje bolgarska vlada odstopiti in na njevo mesto mora priti vlada, ki bo izvedla sledeče reči: Sklenila mir, ustavila izvoz živeža in drugega potrebnega materiala, zaplenila ves profit v vojnih industrijah, kaznovala sedanje ministre, odpravila cenzuro in osvobodila politične jetnike.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 na pol leta in 75c na tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 na tri mesece.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2687 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v ohiptaju n. pr. (Junija 30—18) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

V AVSTRIJI ZOPET VRE.

Avstrijski ministrski predsednik dr. von Seydler je odšel v zaslužni pokoj, pravzaprav na pokopališče, kjer umrje v pozabljenosti avstrijske politične korifeje, ki so služile interesom habsburške avtokracije in kajzerizma. Dr. von Seydler je bil veren in ponižen sluga gospodov v Berlinu in na Dunaju, vsak migljaj teh gospodov mu je bil ukaz, vsaka želja mu je bila zapoved.

Ljudstvo v Avstriji strašno trpi v tej vojni in je večkrat glasno povedalo, da je sito prelivati kri za interese nemških avtokratov in Habsburžanov. Ali dr. von Seydler se ni brigal za ljudski glas, njemu so bili interesi kajzerizma in Habsburžanov več kot ljudske koristi. Mirno je gledal, kako ljudstvo v Avstriji počasi umira gladu. Ni ga zbolelo pri srcu, če so dojenčki umirali, ker ni bilo zanje mleka. Ni ga vznemirilo, če je čital, da može in žene omedlevajo na ulici, ker nimajo hrane. Gluh in slep je bil za ljudsko bedo in trpljenje. V njem je živela samo ena želja, eno hrepenenje: služiti svojim gospodarjem na Dunaju in v Berlinu, čeprav ljudstvo umira v bedi in gladi.

Tak je bil dr. von Seydler. Pravi tiran, ki je z železno pestjo vladal ljudstvo, da se prikupi kronanim trinogom na Dunaju in v Berlinu. Sestradanemu ljudstvu je dajal svinčenke in bajonete mesto kruha. Zandarji, policaji in vojaki so z njegovo vednostjo streljali na sestradane ljudi, ki so bili kost in koža.

Zdaj je dr. von Seydler šel! In po ušesih so mu donele kletvice sestradanega ljudstva, ki je sito do grla trinoške vlade na Dunaju in v Berlinu.

Nekoč je dr. von Seydler poslal parlament na počitnice, da ložje avtokratično vlada po zloglasnem paragrafu 14 v avstrijski "ustavi". In zdaj mu je parlament priložil moralno zaušnico, ki jo ne pozabi vse svoje žive dni.

Opozicijo so vodili Čehi in stavili so predlog, da prijeta na zatožno klop ministrski predsednik in grof Togenburg. Češki poslanec dr. Stransky je utemeljil obtožnico: Rabil je odločne in krepke besede.

"Avstrija lahko obstane," je rekel dr. Stransky, "dokler to hoče njeno ljudstvo. Mi izjavljamo, da bomo sovražili Avstrijo in se proti Avstriji bojevali večno, ki ima oporišče v Nemčiji. In če je božja volja, jo bomo zdrobili.

"Avstrija je središče starih zločinov proti svobodi človeštva. Največja narodna dolžnost českega ljudstva je, da povsod škodi Avstriji, kjer ji more."

Govoril je tudi češki socialist dr. Soukup, ki se je pred vojno mudil in predaval v Ameriki in je znan mnogim čitateljem našega lista. Svoj govor je končal z značilnimi besedami:

"Pojdimo proč od Nemčije!"

Njegovim besedam je sledil silen aplavz v zbornici in na galeriji. Prišli so v zbornico zastopniki policije, da izpraznijo galerije in cenzurirajo zapisnik, v katerem so govorili poslancev.

Soukup je govoril iz duše ljudstvu. Pojdimo proč od Nemčije, pomeni proč od Avstrije in Nemčije! Njegove besede so zadele žebelj na glavo, kajti od Nemčije se ne more iti proč, če se najprvo ne gre proč od Avstrije. Avstrija in Nemčija sta danes eno telo. Če razbiješ Avstrijo, si uničil nemško hegemonijo v Avstriji, si zadal smrtni udarec kajzerizmu in junkerizmu, ki sta protektorja nemške hegemonije in habsburžanstva v Avstriji.

In teh besed se boje avstrijski in nemški mogotci. Poslali so svojo udano deklo — policijo v državni zbor za pleniti besede poslancev, da jih ne izve ljudstvo, ki jih je poslalo v postavodajni zbor, da povedo mogotcem njegove želje v obraz.

Taki čini avstrijskih mogotcev govore jasno, da v Avstriji poka in da se pripravlja proti mogotcem vihar, ki jih vrže na tla, da nikdar več ne vstanejo in zavladajo v Avstriji. Vsakdo lahko čuti, da prihaja ta vihar, ki opazuje z bistrim okom dogodke v Avstriji, in da je danes le še vprašanje časa, kedaj izbruhne in napravi konec

črnožolti, nazadnjaški in avtokratični Avstriji. In kedar prihrumi ta vihar, ki razbije trblo črnožolto monarhijo na kose, pozdravljaj ga bodo vsi zagovorniki demokracije in ljubitelji svobode, kajti položil bo v grob državo, ki je največja cokolja človeškemu napredku in svobodi človeštva. Ves demokratičen svet bo zavriskal veselja, ko se v Evropi poderejo zadnji stebri srednjeveškega fevdalizma.

DOPISI.

Springfield, Ill. — V pridobivanju članstva na društvenem polju dobro napredujemo. Vsak mesec se tukajšnje društvo S. N. P. J. in soc. klub pomnoži za kakga člana.

Nekaj pa je, za kar se čuti tu veliko premalo zanimanja in to za Slovensko republikansko združenje. Ne vem, koliko časa bo še trajala ta brezbriznost v našem okraju. Morda bi že pričeli kakšno gibanje v prilog SRZ, če bi se par mož zavzelo za delo agitacije Slovenskega republikanskega združenja. Rojaki, kateri ste zmožni in katerim je nekoliko bolj poznano naše vprašanje, primate se dela, drugače bomo ostali zadnji med zadnjimi v tej veljavni borbi.

Naše mesto je "suho," toda vsa ta temperenčna suša nas še ni uničila, ali nam vzela veselja do zabave. Razna naša društva prirejajo izlete (piknike), kjer se prav po domače zabavamo.

Dne 4. avgusta priredi piknik na Nelsonovi farmi slovenski socialistični klub, na katerega vabilo bratska društva in slovensko občinstvo, da se ga udeležijo. Za raznovrstno zabavo bo preskrbljeno, kakor tudi za lepe pevске točke. Pričetek piknika ob 1. popoldne. V slučaju slabega vremena se vrši piknik dne 1. avgusta.

Frank Besjak.

San Diego, Cal. — Zadnje čase so postali nasprotniki S. R. Z. zelo aktivni, da ugonobe našo demokratsko organizacijo. Njihovi govorniki potujejo po deželi ter z gromovitimi govori udrihajo po pristajih SRZ. Imenujejo nas zaveznike Avstrije, dasiravno jim je bilo dokazano, da so oni ti, ki bi se lahko imenovali zavezniki habsburške dinastije. Saj so bili nekateri v njeni službi, saj so nekatera njihova glasila prej pisala v prid habsburške države.

Prvi način boja za pridobitev ameriških Slovencev se jim je ponemrečil, zato so si izbrali clevelandsko konvencijo za sredstvo napraviti boljše načrte. Sestavili so izjavo, v katero so vpletli nekatere točke škafške izjave, druge so pa sami skovali skupaj. S to izjavo ali programom so šli pred ameriško slovensko javnost in kričali, da že njihov program dokazuje, da so edina prava in tudi priznana organizacija za rešitev Slovencev izpod avstrijskega jarma. Vsa stvar je bila vprizorjena s clevelandsko konvencijo tako, da je izgledala kot košek slanine v pasti za vado mlki. Na njihov program naj bi se vjeleli ameriški Slovenci in zatajili najboljši program za rešitev jugoslovanskega vprašanja, katerega zastopa SRZ. Kaj neki hoče program SNZ, če pa vrši vse svoje delo potom jugoslovanske kancelarije, katera je v najtesnejši zvezi z jugoslovanskim odborom v Londonu, katerega veže program krfske deklaracije. Ta program je pa vendar jasen dovolj, čemu je potem treba programov, ki so celo v nesoglasju s to deklaracijo, ako ne za vado v agitaciji za pridobivanje pristavev.

Če so imeli gospodje v Clevelandu res poštene namene, bi jim ne bilo treba pobizati točk iz škafške izjave, nego naj bi enostavno priznali ves program S. R. Z. in tudi dčlovati zanj. Če so jim nekateri ljudje v organizaciji S. R. Z. tako grozno neljubi, naj bi delali pod lastno firmo in le v zadevah večje važnosti bi lahko sodelovali skupno. To je seveda prazno govorjenje, kajti gospodje ne bi nikdar na tem, da iščejo in najdejo pota za skupno delo.

Na vseh shodih SNZ se njihovi govorniki trudijo v potu svojega obraza razlagati krfsko deklaracijo kot duhovniki aveto pismo in ji dajejo drugačen pomen, kakorčnega ima v resnici. Ako bi oni v resnici smatrali za svoj pro-

gram točke, katere so sprejeli na clevelandski konvenciji, potem bi jim menda ne bilo treba omiljevati krfske deklaracije. Rekli bi: Naš program je nasproten programu krfske deklaracije in mi jo valed tega ne moremo priznati.

Če ste na vsak način želeli delovati z londonskim odborom, bi morali nanj apelirati, naj spremeni nesrečne točke deklaracije in jih nadomesti z demokratskimi. Za tak apel bi londonskim gospodom lahko navedli razloge. Če hočete delovati med Jugoslovani v južni in severni Ameriki, morate izključiti zahtevo po jugoslovanski monarhiji, mesto tega pa denite v program zahtevo po jugoslovanski republiki. Ako pa že tega ne, naj velja jasno in določeno zahteva, da bodo imeli jugoslovanski narodi pravico sami odločati o svoji bodoči usodi. Gospodje pri SNZ v Clevelandu tega niso storili, zato tudi ne morejo pridobiti ljudstva na svojo stran. V takih okoliščinah pa je tudi nemogoče misliti na kako skupno delo s Slovenskim republikanskim združenjem.

Sicer pa bodimo odkriti: Ako bi pristajali sedanje Slovenske narodne zveze res delovali za demokratske principe in ako bi res bili za samoodločevanje narodov, potem bi jim ne bilo treba ustanovljati organizacije, kajti take organizacije smo že imeli in ta je SRZ. Povabljeni so bili vsi sloji in vse slovenske organizacije za pristop k SRZ. Vse organizacije so imele priliko poslati delegate na prvo redno konvencijo SRZ. Toda tega niso hoteli storiti, sedaj so pa že toliko predrzni, da nastopajo, kot da niso imeli pristopa k SRZ, četudi so imeli resno voljo pristopiti k imenovani organizaciji. Ako jim kdo verjame, mi ni znano. Kot izgleda iz njihovih zapisnikov, je zelo malo ljudi, ki jim slede in še manj jih bo, ako ne bodo spremenili svoje bojne taktike v dostojnejšo polemiko.

Če hočemo biti odkriti, moram priznati, da se mi vidi monarhisti silno omejeni in nazadnjaški ljudje. Vsekozi v njihovi deklaraciji se govori o monarhiji, o kralju ravno tako kot v vseh drugih monarhijah, kjer je začetek in konec države na dvoru. Čemu je treba toliko govorjenja o kralju, če bo država parlamentarna monarhija? Čemu zasigurati kralju absolutno moč s sankcioniranjem zakonov?

Nemčija pravi, da se bori za svojo svobodo in neodvisnost. Kakka je njena svoboda, je nam znano. Ako bi Viljem izdal deklaracijo in jo naslovil nemškemu ljudstvu, bi se morala glasiti nekako takole: "Sovražniki mojega veličanstva se zaganjajo z vso močjo v mojo močeno državo, ki je neustavna in nedemokratska ter navidezno parlamentarna monarhija s hohenzollernsko dinastijo na čelu, ki je vedno delila biš in sovraštvo do nemškega ljudstva, ceneča tiranstvo in sužnost nad vse drugo."

Monarhizem je gnij že v svojem ustroju. Kjer se pa govori, da bo kralj in cesar le nekakšna figura, ga pa sploh treba ni. Čemu je treba kraljevske figure samo zato, da se država imenuje monarhija?

Po vojni bo izginila še marsikatera dinastija s pozorišča in to še prav kmalo po vojni. Narodi so spoznali, da imajo v monarhističnih državah priliko držati vladne vajeti v rokah ljudje, do katerih nimajo ljudstva akoro nobene kontrole. Taki ljudje razpolagajo z milijoni ljudi kakor se jim zljubi. Vrše svojo tajno diplomacijo in kadar nastanejo vojne nevarnosti, tedaj ukažejo mobilizacijo brez vprašanja ljudstva, če je z njihovimi akti zadovoljni ali ne. Tajna diplomacija pa je dete srednjeveškega monarhizma.

Ko človek premišljuje delovanje naših nasprotnikov in njihovo krfsko deklaracijo, se mora vprašati: Kaj pa, če ti ljudje delujejo v prilog kajzerjeve politike? Veste, kajzerji niso prav nič povšeči demokratske republi-

ke, pač pa so mu mnogo ljubše monarhije, četudi ne žive v posebnem prijateljstvu z nemško državo. Kralji drže skupaj, kajti njihovi interesi so enaki. Prosim vas, kako morate podirati vašo razbito hišo samo zato, da boste zgradili zopet razbito? Kako se to vjema z logiko? Kadar zrušite podrtijo, pa jo imenujete že hišo, državo ali karkoli, boste vselej imeli že napravljen načrt za novo, boljšo stavbo. Tak načrt ima tudi Slovensko republikansko združenje, ki hoče na razvalinah stare habsburške države in na balkanskih teritorijah zgraditi državo, ki bo velikanski napredek k svobodi in demokraciji. Ne samo to, nego velikanski korak naprej k kulturnemu napredku.

Bojaki Jugoslovani: V svojem delovanju imejte pred seboj samo interese ljudstva, kajti ni ga naroda, o katerim bi se reklo, da mu je dinastija absolutno potrebna za njegov obstoj. Pustimo kralje tam, kamor spadajo, mi pa se oprimimo delovanja za resnično demokracijo brez krinke in fraz. Če hočete delovati za tako demokracijo, pridružite se Slovenskemu republikanskemu združenju.

John Bernik.

Chicago, Ill. — V četrtek, 1. avgusta ob 8. zvečer se vrši seja škafške lokalne organizacije SRZ. Na tej seji bo treba rešiti več važnih zadev, poleg tega bomo imeli tudi volitve delegatov za konvencijo SRZ, ki prične zborovati v tem mestu dne 13. septembra. Zastopniki društev, udeležite se je v obilnem številu. Zeleti je, da se je udeleže tudi drugi člani lokalne organizacije SRZ, da se natančneje seznanijo z našim delovanjem.

Tajnik.

PREDREZEN BOP PRI BELEM DNEVU.

Banditje so ugrabili za \$30,000 draguljev.

Chicago, Ill. — Martin Sicks, alias Big Six, na široko znan bandit in ropar, je zopet na delu. Policija in detektivji čakajo nanj, da ga primejo, odkar je uskočil policaju, ki ga je stražil na kriminalnem sodišču, kamor so ga priviedli, da se zagovarja radi oplenitve draguljarne Heller-Rose kompanije. Zdaj so slišali o njem, da je v mestu, toda videli ga niso.

"Delo je izvršil Big Six," je dejal Mooney, načelnik detektivov, mirno, ko je dobil poročilo, da je bila neka draguljarna oropana za \$30,000 draguljev v sren Englewooda. Mooney je takoj z večjim številom detektivov odšel na lice mesta, policija v Englewoodu je pa razprostrla mrežo, da vjame bandite, seveda o banditih ni bilo sluha in duha.

Ura je odbila deset, ko je navadno vedno polno ljudi na vogalu Haktedove in Tri in šestdesete ulice, ko so vstopili b draguljarno Sandaek Je-elry kompanije, ki je par vrst od vogala, štirje čedno oblečeni tujei. Zakaj za prodajalno mizo blizo zadnjih vrat je stal Louis Sandaek, prodajalec in brat lastnika. Banditje so potegnili samokrese in ga vjužno povabili, naj dvigne rok k višku, če ne, mu izpihnejo možgane. Sandaek je seveda ubogal, neki bandit je pa zaklical: "Stopaj!"

Odgnali so ga v ozadje prodajalnice in vrgli v majhno sobo. Banditje so dobro zaprli vrata in jih podprli s stolom. Neki bandit je ostal na straži in grozil Sandaeku s smrtjo, če se gane. Ostali trije banditje so pa vstopili v varnostno shrambo in so pričeli basati dragulje v vrečo, ki so jo prinesli s sabo.

Sredi dela jih je zmotila mlada dekla. Bila je 18-letna Bertha Sandaek, Louisovo sestro. Zapolstila je prodajalno za nekaj časa po opravkih. Ko je vstopila, je hotela vzeti klobuk z glave. V tem trenutku jo je nekdo zgrabil okoli pasu, z drugo roko pa za vrat.

"Ne krič, če ne, te ubijem," ji je šepetal v uho. Kmalu sta bila tudi banditova tovariša na mestu in odnesli so jo k zadnji steni. Neki bandit je ostal na straži pri nji, dva bandita sta se pa vrnila k varnostni shrambi. Bandit na straži ji je stopil na nogo, Bertha je zakričala in bandit ji je dal zašusnico.

"Izpihne vam možgane, če se ganete," je siknil bandit. Ta grožnja jo je pribila na mesto, kakor

gadov pogled ptica, da ne gane nikamor.

Nekaj minut kasneje so banditje dokončali delo. Namerili so samokrese na žrivi in njima zabili, da ju ustrelje, če ganeta, preden odidejo. Pri vratih so banditje mirno utaknili samokrese v žep in odšli proti Dva in šestdeseti ulici, kjer so se obrnili proti Greenovi ulici, sedli so na avtomobil in se odpeljali. Bertha je omedlela, Louis je porabil nekaj časa, da jo je oživel, potem je tekel na ulico in klical pomoč. Kmalu se je nabrala gruča zijal, medtem je pa bila policija obveščena o drznem ropu.

Neka žena, ki je šla mimo draguljarne, ko so izstopili iz nj banditje, je dala popis policiji o treh banditih, četrtega pa ni mogla opisati.

Policija išče zdaj tudi Walter Stevensa, tovariša "Big Sixa."

VELIKOMESTNO DRVENJE SPLAŠILO PRERISKEGA KONJA.

New York, N. Y. — Vročina, tuljenje avtomobilskih rogov in drugi vrisk so xplivali tako močno na konjička, ki je prišel z zapadnih prerij naenkrat sredi velikomestnega življenja, da je zdvijal. Planil je v prodajalno, v kateri je vse na prodaj po pet in deset centov, razbil vse, kar je prišlo pod njegova kopita. Ljudje so bežali na vse strani. Poklicali so policijske rezerve, a ko so prišle na lice mesta, je bil konjiček že na ulici. Končeno ga je vjel policaj na motorekluju, ki je drvil za njim petnajst blokov daleč. Pri tej gonji sta dobila dva pasanta precej težke poškodbe, ki se nista hitro umaknila razjarnjenemu konjičku.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS.

Na neki postaji v Angliji je bila v kadilni sobi večja družba, ki se je pogovarjala o vražah. Eden izmed družbe se je hotel nekoliko pošaliti s tipičnem Ireem, ki je sedel njim nasproti. "Patrick, tvoj narod velja za zelo vraževernega. Pripovedujejo naprimer, če pride tuliti pred hišo ob polnoči črnen pes, pomeni to po vaših nazorih smrt". — "Na vsak način pomeni to smrt", je odgovoril Patrick. — "Mislim sem si." — "Da, da, pomenilo bi smrt za psa, ne samo za črnege ampak za vsakega, ki budi ljudi. Irci imamo namreč vražo, da je počitek takrat najslajši, kadar je vse mirno in tiho."

Nekdo je povedal sledečo dogodbo: V mesto na deželi je prišel cirkus, v katerem je nastopila tudi mlada krasotica krotilka levov. Pri neki predstavi je prišla, kakor navadno na pozornico s kraljem afriških pragozdov, moglenim levom. Ko je lev pokazal nekaj svojih umetnosti, je dejala krasna krotilka košček sladkorja med svoje ustnice in se nagnila k levu; lev pa ga ji je vzel s svojimi zobmi izmed njenih ustnic. Vse to je opazoval krepak fant nekega farmarja in nato vzkliznil: "Jaz to tudi lahko napravim". Krotilka se ozre in smešljaje odgovori: "Ti si morda le domišljaj, da lahko napraviš kaj takega". — "Nič se ne domišljam, kajti jaz sem prepričan, da bi storil zadnji akt ravno tako dobro, ako ne še boljše, kakor lev". — "I never thought of that", je dejala krotilka.

Soprog: "Polovica ljudi ne ve, kako živi druga polovica". — Soproga: "Neumnost! ves svet ve, da si me oženil le radi denarja."

LISTNICA UREDNIŠTVA.

M. L. Eveleth, Minn. — Površina evropske Turčije meri 8,644 kvadratnih milj. Površine vse Turčije pa 710,224 kvadratnih milj. Vsa Turčija šteje 21,273,000 prebivalcev. Carigrad ima okoli 1,203,000 prebivalcev. Te številke so povzete iz predvojnega dobe.

J. S. Johnstown, Pa. — V armadi feldmaršal, v državnem ustroju pa ministrski predsednik na Dunaju in Budimpešti. V skupnem ministstvu pa zunanji minister.

Grof Josip Radeckij je postal feldmaršal leta 1836. Ako je imel še kdo za njim tako sarlo, nam ni znano.

"Prosveto", je obnovite prav-
sno, da se vam ne ustavi list.

Odber in člani S. R. Z.

Indijanski Biser.

Zgodovinska slika. — Spisal Jernej Severjev.

Ziblamo se na Atlantskem oceanu na perotih naše domišljije, ki nas prestavlja nazaj v začetek 17. stoletja. Zapustimo široko morje — zeleno obrežje in nizko hribovje nas sprejme. Širok morski zaliv prereže to hribovje ter sega kot globoka luka daleč v deželo. Čaroben je ta prizor v svoji prosti milini. Čisto, jasno, v najmikavnejših potezah vzdiguje se to hribovje na obeh straneh množice zelenih valov — prijetne doline se odpirajo — bujni zeleni travniki se razprostirajo, obdani krog in krog z najlepšimi gozdovi, kakršnih si moreš misliti samo pod umerjenim podnebjem. Globoka tišina in mir vladata povsod okrog — v daljavi modri se mlo vedro nebo. Nikjer ne vidiš čolna, ne čuješ človeškega glasu. V svojem pokoji, v svoji miljeni krasoti spodblija se ta pogled sliki čiste krepostne deklice. Deviška je tudi zemlja, kakor slika, kateri je podobna. To je "Virginija", in to je zaliv imenovan "Cheasapeake", po katerem se v duhu vozimo.

Zdi se nam, da se zaliv razprostira še dalje v nedosežno daljino. Ali spremenjene barve, proti nam vrveči morski pritok, ožje obrežje, naznanja nam, da se nahajamo na reki. To je reka "James River", ena najmanjših, pa najlepših rek v severni Ameriki.

Zeleni travniki, zaraščeni gozdovi, obdajajo nas povsod okoli. — Bujno sočnato bičje, da celo drevesne veje pripogibljuje se nizko v sinje valove. V živem zelenilu leskečajo vrhovi košatega lesovja, vmes pa posebno resnobni vrhovi najraznejšega hrastovja.

Tu se odpira obrežje, da pokaže očem travničke, posejane z raznobnimi cvetlicami — tam dvigujejo se holmi do višine ponosnih gora; semtertje štrli kvišku kakova pečina ter se resnobno zreali v valovju. Nad vsem tem pa se razpenja veličastveni nebesni svod in hladne sapice pihljajo zrak, čist in zdrav človeku v lice.

Kar se pokaže prosta ravnica kraj brega in na nji prve koče. To niso indijanske koče — niso "vigvami" — so pa morda še bolj siromašne, še bolj priproste! — Evropejec z usnjatimi zavratniki in s širokokrajnimi klobuki pohajajo krog njih, ali brezposelno ali pa baveč se s prvimi pravimi za naseljenje. To so Angleži, ki so pod vodstvom Johna Smitha in drugih prišli semkaj, da v novo odkriti Ameriki ustanove prvo angleško naselbino. Ti so dali imenovan reki ime James River in siromašni naselbini Jamestown.

Ali mi hitimo mimo njih, da se pozneje vrnemo k njim. — Pustivši široko reko na levi, obrnemo se na severozahodno stran proti ožji reki, To je Chiechahoming. Obdajajo jo oni isti gozdovi, ali še bolj zaraščeni, še bolj temni od prejšnjih.

Kar pretirajo človeški glasovi globoko tišino. Začuti je vesljanje, pred nami se pokažejo čolni. Zopet so Evropejci. Veslajo proti reki, ki je tu že plitva, zaprta z drevesnimi debli. Na prvi pogled spoznamo, da so drugi onih Angležev v Jamestownu. V enem onih vstane mož. Začuje se zapovedujoč glas. Čolni se bližajo bregu. Zapovednik skoči prvi na kopno. Na prvi hip nas zaima njegova postava, njegovo vedenje vzbudi naše začudenje. Mož je v prvem cvetu moške dobe, še ne trideset let star, vitkovitos, krepak, dolgih, rumenih las, modrih pa plamenečih oči. Pogum, odvažnost, samozavest in čila veselost v vsaki črti obliža: mož brez primere v rasti in vsem obnašanju.

To je John Smith, glavna oseba naše povesti. Naj vam ob kratkem narišemo njegovo prejšnje življenje.

Rodil se je 1579. leta na Angleškem. Že zarana razvil je zmoglosti duha in sira, silno telesno moč in tako krepko voljo, da so strmeli nad njim njegovi roditelji in učitelji. Še ko je bil mladenič, vzbudila se je v njem neugaaljša želja, videti svet. Star trinajst let prodal knjige in igrače ter sklene se podati na morje. Smrt očeta prepreči ta sklep.

Mirne ljudi — trgovce — dobi za oskrbnike. Tudi on ima postati trgovec. Kot učenec v pisarni nekega trgovca v Lionu na Francoskem sanja v svoji domišljiji o tujih daljnih deželah in morjih, o junaških činih in čudozgodah, ko mu roka dan za dnem piše vedno tiste številke, vedno tiste črke. Goji nado, da ga pošlje gospodar na enem svojih brodov po morju, ali trgovce se boji, da se mu veče vrne domu, zato strogo pazi na Johna. Vendar najde Smith priložnost, da pobegne. Z desetimi šilingi v žepu zapusti Lion in se odpravi na pot križem sveta, kjer ima poskusiti sto in sto nevarnosti, do si pridobi nevenljive slave. — Hodi je ono isto pot, ki je skoro vsem prinesla pogubo, nato od njih pa dovedla do slave. Ali John je eden izmed izvoljenih, njemu je cilj in konec, njemu je bodočnost usojena. Po neizrečenem trudu in trpljenju očiščeno, je bil poklican, da služi vzvišeni nameni!

Najprej naleti na mladega angleškega plemiča, ki je hotel potovati po Evropi — in ponudi se mu v službo. Ali kmalu se naveliča ugajati muham svojega gospodarja — za malo časa najdemo ga, kako mladenič Smith junaško suče meč za svoledu njemu tujega naroda na Nizozemskem. — Skozi tri leta mu je bila težavna vojaška služba učilnica za življenje, postal je mož, predno mu je prvi mah obrasel brado. — Potem pride na dvor angleškega kralja Jakoba, ali kmalu sprevidi pomanjšanost in neukrotljiv mladenič, da bi moral tu nositi verige, četudi slane. Prične se mu tožiti po domu in vrne se v svoje rojstno mesto. Ali tu ne najde družega, nego navadne praktične ljudi brez odsklajenja, kateri se rogajo in posmehujejo njegovim obnašanjem in zanesenosti area. S prezirajočimi obrne se od puhlih sebičev, ki ga ne razumejo ali nočejo razumeti. Zveže v culico malo zbirko vojaških in zgodovinskih knjig — opaše meč — zajaše svojega vranca ter polže si samotne

temnih gozdov, razpaljen prekipečih občutkov, ki mu v srcu vro in kipé. —

Iz teh sanjarij predrami ga novica, da ima nastopiti dedščino po svojem očetu. Sedaj so mu najdražje želje izpolnjene: mogoče mu je potovati po širokem svetu. Po malo tednih najdemo ga že na poti. Ali sreča mu ni bila tako mila, da bi izpolnil svoj namen brez truda in neugodnosti. Napaden od razbojnikov in oropan svojega imetka, je prisiljen iskati pri ljudeh podpore in pomoči in tako potuje pokraj francoske morske obale vse do Marsilje, ali povsod obrača vso pozornost posebno na trdnjave, pomorska mesta in luke in vojaške priprave.

Iz Marsilje se hoče prepeljati na brodu v Italijo, ali novič pošlje mu nemila usoda novih nevarnosti. Vihar nastane na morju, brod se razbije in potopi, Johna reši gotove smrti samo njegova silna telesna moč in nenavadna izurjenost v plavanju.

Toda vse te neprimlikke ga niso odvrgle od njegovega sklepa. Stopi na prvi brod, ki ima odpeliti. Namenjen je v Aleksandrijo v Egiptu. Toda francoski brod še ni dobro doplil na visoko morje, kar naleti na benečansko trgovsko ladjo. Hud boj se vname med njima — in Smith v tem boju ne drži rok križem. Benečani se morajo podati. John dobi zasluženi del od plena, ter se da izkrcati na suho pri Genovi. Od tod potuje peš do Benetk. Iz tega mesta pa se prepelje v hrvaško Primorje in pride kmalu do turške meje. Sedaj mu je kot ribi v vodi, kajti znašel se je vendar tam, po čemer je toliko hrepenel, na pozorišču romantičnih bojov, v katerih so hrabri sokoli jugoslovanski bili bitke s Turčinom.

Tukaj se ponudi viteškemu mladeniču priložnost k činom, kakršnih si je njegovo slavohlepno srce že davno želelo. Tukaj velja v nevarnem četovanju in drznih dvobojih pokazati pogum, zvižalo in telesno moč. V kratkem je angleški vitez najslavnejši boritelj v vojski. S svojo hrabrostjo primora Turke, ko so oblegali neko trdnjavo v Slavoniji, samostno pobegniti. S tem junaškim činom si pridobi priznanje in čast vrhovnega vojskovodje. Ali s tem še ni zadovoljen, temveč hrepeni po novi slavi — in kmalu se mu nudi lepa priložnost.

Oblegali so neko močno utrjeno mesto na turški meji. Obleganje traja dolgo in kakor nekaj pred Trojo, merijo se tudi tukaj junaki nasproti si stoječih vojsk v dvobojih, katera gledajo cela vojskuna krda. Turki klicar pozove kristjane, naj zberejo najhrabrejšega izmed svojih junakov, da se meri s turškim Goljatom "Turbačem". Vojniki vadijajo — in usoda odloči za našega junaka. V očigled obeh vojsk, v očigled turških gospa, zbranih na obzidju trdnjave, na zvok vojaške godbe, jezdi John orjaškemu Turčinu nasproti ter ga po kratkem in strašnem borenju usmrti. — Drugi Turčin bi rad osvetil svojega druga, a tudi on deli usodo Turbačev. Sedaj pristopi tretji turški vojak, "Mulgro" po imenu, pred katerim je vse trepetalo zaradi orjaške njegove postave, silne telesne moči in drzne pogumnosti. Neustrašen se zaleti John proti njemu, ali pri tem zadene ga Turčinovo kopje. Že se boje njegovi tovariši, da je po njem, kajti vidijo ga da omahuje. — Ali za hip potem predere meč angleškega viteza Turčinu sree in Mulgro se zgrudi vznak na zemljo. Turška vojska beži — trdnjava je dobljena!

Ali vojaška sreča, katera se mu je dosedaj smehljala, pričela ga je zapuščati. Meseca listopada leta 1802 v soteskah "Visoke Planine" ali "Balkana" obleži John na bojišču kot mrtev, katero sotesko so morali kristjani prepustiti Turkom. Ti ga najdejo, obude k življenju in po njegovi bogati vojaški opravi amatrajo ga za moža visokega stanu, kateri bo plačal visoko odkupnino. — Vjeteza trindvajsetletnega mladeniča peljejo v Silistrio na trg sužnjev, kjer g akupi nek turški paša. Pošlje ga v Carigrad svoji ljubici v dar, bahaje se, da ga je sam osebnost v vojni vjel. Oslabljen in komaj ozdravljen od dobljenih ran, potuje John Smith v Carigrad.

Naš junak pa, navajen premagati moške, se ni malo ni strašil zmage ženskega area. Bahač-paša ni poslal svoji ljubici premaganega roba, temveč zmaganosnega zapovednika. Paševa ljubica Tragabazona ume italijanski jezik, pogovarja se z vjetnikom; vsa zavzeta posluša, ko ji pripoveduje John o svojih čudnih dogodkih. Očarana od njegove lepote, vzplamti v ljubezni za tujega junaka. Ali zбој se skrbno bdeče matere in paševih ogleduhov. Zeljna združiti se pozneje z njim, pošlje ga, da odvrne od sebe vsako sumničje, v Krim, kjer je paševal njen brat Timur-paša, priporočivši temu, naj skrbno bdi na usodo poslanega ljubica. Kamoj pa izve Timur-paša, da je "djaur" — kristjanski pes — bil toliko predrzn in nesramen, pridobiti si sree njegove sestre, da ga ukovati v verige ter obsodi junaka k najramotnejšim opravilom. John vidi pred seboj prestrašno življenje in njegov sklep, da ne storjen. Ko ga Timur-paša neki dan kraj, da bi umor prav sukati cepca, zgrabi John grčavo orodje, podere z enim mahljem pašo na tla, popne se na njegovega konja in odjaha kakor blisk naprej proti severu v stego. — Šestnajst dni blodi okoli pod milim nebom. Naposled dospo do graščine ruske kneginje Palamarovne na reki Don. Kneginja ganjena od njegove usode, sprejme ga gostoljubno v svoje varstvo in oskrbo, dokler se odpočije. Bogato od nje obdaran se vrne nazaj na pozorišče svojih nekdajših junaških del v jugoslovanske pokrajine, kjer so ga njegovi soborilci radostno sprejeli. Ta čas pa miruje orodje — bilo je premirje med kristjani in Turki — a to ni bilo Smithu všeč, držati roke križem in biti brezdelnim. Zato hiti skozi Avstrijo, Nemčijo in Francozsko na Angleško, da enako Antejno erpa novih moči iz domaših tal.

(Dolje)

Milko Vogrin.

Novela. — Spisal dr. Stojan.

(Nadaljevanje)

Mati ni vedela, kdo bi bil prišel v noč Reziko klicat; kajti iz vasi ni nobeden fant hodil k nji vasovat. A deklica je takoj povedala, da jo že več večerov nekdo nadleguje. Če se ne moti, bil bi to neki vojak iz Poreč, ki tam stanuje, kamer nasi ona jajca, in maslo na prodaj.

"Jaz mislim, da je sluga nekega častnika, ki je prišel prve dni tega meseca v kopel. Zdi se mi, da sta gospod in sluga z Ogrskega. Jaz nisem nobenemu nikdar lepih besed ponujala, a sluga me vselej nadleguje, kadar koli v Porečje pridem."

Tako se opravičuje Rezika brisoc si debele solze, ki so ji tekale po lici.

"Kakaj pa nisi materi o tem ničesar povedala?" vpraša jo resno brat Milko.

"Ni se mi zdelo vredno, da bi bila o tem pravila materi. Saj sem mu bila sitnežu prepovedala, naj ne hodi trkat, ter si sploh mislila, da bode sam vse opustil, ako vidi, da z menoj nič ne opravi."

Nato je Vogrin sestro dobro podučil. Zapovedal ji je pa tudi, da ne sme v Porečah več v ono hišo hoditi, kjer stanujeta isti častnik in njegov sluga. Sicer ostané pa tako odslej nekaj časa on sam doma ter hoče skrbeti, da bode po noči vse mirno okoli njegovega stanu.

To se je res zgodilo, in od istega večera ni hodil nikdo več trkat na dekličino okno. Ali vsaka, najbolj pa srečna izguba išče svoje masčevanje, in to je izkusil tudi Milko Vogrin!

Prihodnji dan v nedeljo bilo je vreme, kakršnega si kmet kakor mestjan o kresovem želi. Vse je kazalo, da bode gorkemu dnevu sledili tih in miren večer brez vetra in sapa. In tako je tudi bilo. "Solnce" je popoldne jako hudo pripekalo, kakor da bi si hotelo nanošene gromade že po dnevu samo ožgati. Tam pa tam se je sicer prikazal kak črn oblak, a je zopet hitro izginil. — Le proti večeru so se Karavanke s temnimi oblaki pokrile, in tudi Dobrač je dobil svoj klobuk. Kmetje so sklepali iz tega, da pride pozno po noči dež, a kresovi se bodo vendar še lahko mirno in brez vse skrbi sečgali. Zatorej so se vršile v Dolah največje priprave, da "zapalijo" na ta večer o-gromen kres.

Ponosni so bili Doljani, da je vzrastel iz njihove srede tak gospod, kakoršen je bil dr. Vogrin. Vsa fara še ni izredila moža, s katerim bi se bila tako ponašala, kakor z Vogrinom. A ta pa je bil tudi zanje pravi mož!

Vogrin ni nosil glave po konci, ko je prihajal še dijak latinskih in visokih šol v počitnicah domu. Z vsakim je rad govoril, za vsakega je imel hitro besedo, in njegova ponižnost je vsem vaščanom in sosedom tako ugajala, da si ga vedno k sebi vabili, danes ta, jutri drugi.

Večkrat so prišli tudi vsi veljavnejši kmetje vse občine skupaj. Pri takih prilikah jim je razpravljaj Vogrin lepo po domače, v lahko umevnem jeziku dnevne novosti ter jih podučeval o vsakdanjih potrebah. A ne samo z besedo, temveč tudi z dejanjem širil je on narodno zavest med svojimi vaščani.

Ko je prišel Vogrin kot vseučilišni dijak prvičkrat v velikih počitnicah domu, naročil si je več slovenskih časopisov. Te liste je najprej svojim vaščanom sam prebiral in razlagal, a potem jih razdelil med nje. V kratkem je toliko dosegel, da so si premožnejši kmetje sami takih listov pribavili, in sicer se je eden na tega, drugi na onega naročil. Tudi knjige družbe sv. Mohorja delil je Vogrin med moške in ženske, vzlasti pa je dekletom z njimi vstreljal. In glejte, uspeh Vogrinov je bil velik: Njegova vas je zaslovela glede narodne zavesti in ljudske omike po slovenskem Koroškem!

Z malim trudom je Vogrin mnogo dosegel, veliko koristil. A zato so pa tudi spoštovali in ljubili Doljani svojega študenta in gospoda!

To nagnenost so vaščanje tudi danes Vogrinu v veliki meri skazovali. Ko je prišel Milko v sobo

to domu, obiskal je hitro vsakega soseda. To je lahko v kratkem opravil, ker so Dole majhna vas. Kogar je le obiskal vsak mu je po naši slovenski navadi ponudil jedi in pijače. Povrh ga je še povabil, naj pride v nedeljo večer netit kres gor na grič, kjer se hočejo vsi, mladi in stari, moški in ženske, skupaj zbrati.

Veliko veselje so imela dekleta, ko jim je bil Vogrin obljubil, da pride kres sežigat. Tem večja pa je še njih radost postajala, ko jim on v nedeljo popoldne naznani, da pridejo z njim tudi gostje iz Poreč, in sicer visoka gospoda z Dunaja, pri kateri je on nekaj podučeval.

"Tudi zlahtna gospoda bi rada videla naše navade in šege pri kresu: zatorej sem jih na današnji večer povabil sem v Dole," pristavi naposled Vogrin, posvetujoč se z vaščani o kresu. "Zdaj pa le glejte, dekleta in fantje, da bode kres lepo gorel in visoko plapolal. Cela okolica naj vidi, da je kres v Dolah največji in najlepši, kar bode tudi v istini: kakaj pri nobenem ne bo zbrane tako lepe in visoke gospode, kakor pri našem!"

Ognju enako hitela je ta novica od hiše do hiše, in vsi so je bili veseli. Zaraditega so pa tudi sila veliko drv nagromadili na griču ter obvlili polena s smolo in slamo. Kakor se je visoko vzdigovala proti nebu gromada, katero so pred Trojo zgradili Ahilej in njegovi Mrmidonci, da se sežge na nji truplo Patroklejevo in darovane mu žrtve, taka je bila tudi kresova gromada, katero so nanosili Doljani na večer pred sv. Janezom Krstnikom.

Ko je zašlo solnce in odzvonilo "večno luč" v bližnji cerkvi Marija na Otoče, prihajali so vaščanje na holm h gromadi. Cela vas je bila že zbrana. Tudi Rezika, Vogrinove sestre, in njegove matere ni manjkalo v družini. Lj. Vogrin in njegovih gostov so se vsi pričakovali. Radovedno so se popračevale deklice, kakšna je ona gospa in gospiča, o katerih je Milko pravil, da pridete h kresu. Ni trajalo dolgo, in gostje se približajo. Zdaj so videli fantje in dekleta, da so imeli oni prav, ki so trdili, da vabi Vogrin gotovo le lepo in bogato gospodo v vas!

Po prvem pozdravu so se gostje takoj vsem vaščanom prikupili. Gospa Skenovska in gospiča Olga kakor tudi Rihard niso znali sicer slovenski, ali naš sedanji zarod na Koroškem ob nemški meji, okoli Celovca in ob Vrhskem jezeru, razume in govori tudi nemški. Zatorej se je med gosti in vaščani vnela živahna govorica. Vzlasti se je prikupila gospa Skenovska, ker je tam pa tam v svoj govor češke besede in celo stavke vpletala. Osobito veliko sta pa govorili ona in Olga z Vogrinovo materjo in njegovo sestro Reziko. Tudi zdravnik dr. Širnik se je vaškimi deklicam takoj priljubil, kajti bil je sin našega ljudstva ter vedel, kako se mora obnavljati s slovenskimi deklicami!

Med tem pa ko so se vaščanje in gospoda med seboj pogovarjali, začeli so že okrog po holmih in gorah gorati kresovi. Zdaj se je vzdignil vzhad nad Porečami velik plamen, in njemu na desno in levo kazali so se majhni ognji. Tam daleč na zahodu se je videla kakor zvezda goreča pčica; to je bil kres na visokem Dobraču. A kaj je pa to tam na vzhodu? Kakor da bi se goreča mesečna krogla vzdigovala izza rtičaste Obirja, takov blišč je odseval z njegovega vrha. A to ni bila polna luna, ampak kres je plapolal ondi proti nebu, kakor da bi vrha, kamor bi ne nesel Slovenec svojega ognja!

"Zdaj moramo na tudi mi, dekleta in fantje, kres zapaliti," izpregovori Milko. "Kdo ga bode pa nočoj zažgal? Tedaj ko sem še bil jaz mlad dečko doma, bila je med fanti in dekleti lepa navada, da je najkrasnejše in najljubeznivejše deklo iz vasi zanetilo kres. In ako se je dobro zažgalo in je začel plamen takoj visoko švigati, bilo je to znamenje, da se ona deklica prihodnjo zimo srečno omoži."

"Tudi jaz se še spominjam," pristavi Vogrinova sestra, "da se je lepa Blaževa Jelica še isto leto omožila, ko je bila na tem griču zapalila kres. In zares takrat je kres gorel, kakor da bi bil človek hišo zažgal. Takega ognja kakor tedaj nismo že dolgo videli!"

Vsi fantje in dekleta pritrjujejo tej opombi in začnejo se med seboj posvetovati, kdo bi naj nočoj zanetil kres. A posvetovanja je bilo hitro konec. Zakaj le eno dekle bilo je v družini, ki je vse očarovalo s svojo lepoto in ljubeznivostjo!

Iz posvetovalnega zbora stopi brhek mladenič, sin Vogrinovega soseda, naznanjajoč gospodi, da so vsi fantje in dekleta enega glasu in misli: "Ta čast pripade nočoj le milostljivi gospiči Olgi!"

Gostje se kar začudijo, da je gospičo Olgo doletela ta visoka čast, vzlasti se je je bil Vogrin veselil, da so se njegovi vaščanje s ta volitvijo tako dobro ohnesli. A tudi Olgi sami je ugajala ta poslavitev. In zdaj je ona z gorečo plamenico zanetila kres na štirih oglih, radovedno čakajoča, kako se bode kazalo proročevalno znamenje!

Kakor bi trenil je bila vsa gromada v ognju. Začelo je praskati in pokati, plamen švigati in plapolati, kakor da bi sama smola in olje gorelo. Ogenj je rasel višje in višje, žar se je vzdigoval visoko proti nebu, in kakor rakete letele so kvišku iskre iz plamenečega ognja. Okoli stoječi fantje pa so med tem vriskali dekleta in drugi pa častitli gospiči Olgi na dobrem znamenju.

Tako so častili nekdanj v poganški starodavnosti Slovani svoje solnno božanstvo ter molili žrtvujoč, da jim milše solnce posije. A tudi dandanes se obrača marsikateri Slovenec, sežigajoč svoj kres, v tihi molitvi, da bi nam skoro boljše solnce kakor zdaj sijalo!

Takega kresa še ni videlo Vrhsko jezero, kakršnega so tudi imeli nočoj Doljani. Daleč na strani stoji občudovali so gostje ta krasni ogenj. A tem bolj so se še zavzemali, ko jamejo fantje goreča kolesca kvišku metati ter kotaliti s hriba, med tem po deklice plešaje narodne pesmi pojo!

Gospa Skenovska in Olga se niste mogli teh prizorov dovolj nagledati. Bili ste dr. Vogrinu prav hvaležni, da ju je k tej narodni svečanosti povabil. Gotovo bi se baron Robert ne bil kesal, ko bi bil k sežiganju došel, ali on si je rajši kresove prav sam iz Poreč ogledoval. Pri tem pa je tudi on imel kres nad Dolami izmed vseh najlepšega, nevedoč seveda, da ga je zanetila Olga v Vogrinovem društvu.

Ko je on tako v noči sam hodeval po sprehajališčih, premišljuje svojo bodočnost, peko ga je nekaj v srei. To je bila ona strašna bolezen, katero imenujemo ljubosumnost. Zagrenilo mu je življenje, in v teh bolečinah in ljubosumnih borbah grozil se je nad Vogrinovo prisotnostjo, ki mu hoče izneveriti bodočo nevesto. Nehote in nevedoč kaj dela, pada se na obrežje, stopi v čoln ter vesla v temi ven na široko jezero.

Pri kresu v naši družbi pa je postajalo veselje tem živahnejše. Vogrin je bil ta večer oskrbel z fante in deklice, gostom pa j njegovu materi s čajem in skromno večerjo postregla.

(Dolje.)

NA PRODAJ JE

izvrstna mala grocerija in se prodaja po zelo nizki ceni. Proda se vse blago in druga priprava v groceriji. Tu je zelo ugodna prilika za Slovence ali Hrvate. Cena je le \$400.00. Kdor misli kupiti, naj pride in si ogleda stvar, ker jaz grem na farmo, čim hitro prodam. Oglasite se osebno ali pa pismeno na naslov: **Terezija Razpničnik, 838 Kinickinick Str. Milwaukee, Wis.**

NAPREDEK

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaj s njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebe: — **ANTON ZORNIX, Hermine, Pa.**

RAD BI DOBIL

deklico v starosti 6 do 8 let, katero bi vzel k sebi kot za svojo in bom skrbel po očetovski za njo. Če ima kdo tako deklico in ki bi jo oddal, naj mi sporoči pismeno na naslov: **Joseph Hren, P. O. B. 273, Claridge, Pa.** (3x)